

El tio Caragol, l'últim calafat de Catarroja

Afable, treballador, Antoni Mániz, «el tio Caragol», es presta al diàleg, a explicar les particularitats del seu ofici: la construcció de barques i barquetes per a navegar a l'Albufera de València. Una tasca antiga que s'acaba

Antoni TORREGROSSA
Antoni Mániz, conegut a Catarroja com el tio Caragol, és el darrer calafat que treballa al Port de Catarroja, lloc des d'on s'embarquen els pescadors de l'Albufera que viuen al barri de les barraques. Al seu taller-barraca, Toni Mániz, de cinquanta-quatre anys, continua fabricant barques i barquetes per a l'Albufera, amb els mateixos patrons de sempre, les mateixes eines, amb il·lusió, gust i paciència en el seu treball.

L'olívera i la morera per al costellam, les taules bastes, de pi, la perxa, de xop, i la força, de taronger, uns bons claus galvanitzats perquè no es rovellin, l'estopa de cànem per a tapar les juntes i el quitrà, són els ingredients d'aquest ofici mil·lenari. Però, tanmateix, aquestes barques seran de les últimes que es faran per a pescar a l'Albufera, ja que el tio Caragol és fadrí i no té fills a qui transmetre l'ofici. Amb ell desapareixerà un art i una ciència irrepetibles, i també tot un lèxic arcaic que pertany al nostre patrimoni lingüístic.

El tio Caragol és un home afable, tímid però obert al diàleg, curiós en el seu treball i que estima el seu ofici com la seua vida. «Si tornara a nàixer, tornaria a ser calafat i catar-

rogí» —em diu, mentre s'encén la pipa i la mirada se li va entelant de records i imatges velles—. Els temps han canviat moltíssim. Tant la crisi del llac per la contaminació i la baixa de la riquesa piscico-

la, com la modernització del conreu de l'arròs, han intervingut en la quasi desaparició de l'ofici de calafat. El tio Toni ens explica: «Abans, les barques eren el principal mitjà de transport en la Marjal i

Abans es feien barques per a pescar, aterrar o per al transport / A. Torregrossa

l'Albufera. A banda les que s'usaven per a la pesca, calia preparar embarcacions per a la faena d'aterrar camps, que es feia entre novembre i gener, quan tota la Marjal s'inunda. Es fabricaven barquetots de baix pla per a traure'n fang, i les barques es gastaven per a abocar-lo. Per l'any seixanta-cinc, dalt o baix, es deixà d'aterrar camps que encara eren massa fonsos. I com els camins de la Marjal eren pocs i roïns, durant la temporada de la sega, l'arròs es transportava en barques. Per això, es parlava de barca de vint-i-cinc sacs o de fanecada i mitja (si portava arròs en garba), barqueta de càrrec o de nou sacs...»

«També hi havia el ravatxol, que feia el servei ordinari i per a passatgers. Era una barca gran de motor, que anava d'ací del port al Palmar i al Perelló, portant encàrrecs als motors i les cases de la Marjal, com per exemple el menjar als qui estaven treballant al camp. També portava cavalls i xerugues arramblats en una altra barca. Anava als camps de dins, a la banda de Sollana i als llocs on era mal d'anar per carretera. Anava a l'Astell, al costat del Palmar, al Campot... això era de març en avant. Després de la sega de l'arròs, es preparaven les barques i les barquetes per a la temporada de la pesca, que comença el dia de Tots Sants, l'u de novembre.»

«Allà per l'any cinquanta-tres anàrem uns quants calafats de Catarroja a la Ribera a reparar les barcasses que s'usaven per a creuar el riu. El poble on més m'agradava anar era a Sumacàrcer, pel tracte, el menjar, per la gent... per tot.»

D'aquesta manera, els calafats sempre tenien treball fabricant, preparant i reparant barques. Formaven un gremi important: «N'erem vint-i-dos els que formàvem societat, sis treballàvem a Catarroja i els altres es repartien entre el Perelló, Silla, el Palmar i Alfàfar. En aquell temps, l'Albufera donava de menjar a moltes famílies. A banda dels calafats i els llauradors, hi havia molts pescadors, set o vuit famílies vivien de la gambeta, que es menjava fregida o es donava als animals de casa, com el pollets i els ànecs. Hui, gambeta, no se'n troba. D'altres portaven, ací al port, grava de la vora de la Devesa i arena fina de la platja per a l'obra. L'Ajuntament cobrava càrrec i descàrrec a tot allò que es transportava: granit, grava, arena, peix, arròs... Els Noïra es dedicaven a tallar la bova de les mates, i també es replegava la mansega per als rajolers. Ací, a la séquia del Port només, hi havia diverses batedores d'arròs: la de Colea, la de Joaquim, la dels Maios, dos del tio Gastos de Massanassa, la de l'alfarrenc...»

«Sempre hi havia dos fileres de barques amarrades,

Els calafats sempre tenien treball

/ A. Torregrossa

de tanta activitat: de ca Baina en amunt, les dels pescadors i, d'ací en avall, llauradors i els altres. Ho haviem d'haver vist; açò, fa trenta anys, pareixia un poble, del tràfec que hi havia. Hi havia cinc tavernes per a beure i menjar, que també servien de tendes.»

Avui no queda res d'aquelles imatges perdudes. Les tavernes amb barra de fusta s'han convertit en restaurants «típic»; la séquia, en una claveguera per on costa de navegar, de tan espessa. La Comunitat

de Pescadors i el taller del tio Caragol són els únics vestigis d'un passat proper, de record agre-dolç. El temps i l'oblit acabaran per extingir aquest món que ens relata el tio Caragol. Diuen que això és llei de vida. Les coses desapareixen inevitablement.

El progrés mana sobre totes les coses... El que és cert és que un ajuntament com el de Catarroja, que institueix anualment un premi d'investigació històrica, també podria crear

un museu etnològic on es preservés la història d'aquest món de la Marjal i l'Albufera, tan important en el nostre passat i tan suggestiu alhora, que mor un poquet més cada any que passa. Mentrestant, van agonitzant, ràpidament, el nostre vocabulari tradicional, les nostres arrels i la nostra història, que són, al capdavant, els nostres signes d'identitat. Potser quan es predrà alguna iniciativa, caldrà fer arqueologia, en comptes d'etnografia.

20 juliol de 1985

En homenatge a

JOSEP ANTONI VILLAESCUSA

(militant de Terra Lliure)
mort en combat

Cementiri de Quart de Poblet. 12 del matí

COMITÉS DE
SOLIDARITAT AMB ELS
PATRIOTES CATALANS